

По-добри договори

Ако културните индустрии са толкова успешни, защо има толкова много бедни артисти?

Въведение

Този документ е изготвен от Асоциацията на Европейските сценаристи (FSE) и Асоциацията на европейските режисьори (FERA). Приходите от европейските културни индустрии е 535.9 милиарда евро. Работните места, създадени благодарение на културната индустрия, се равняват на 7 милиона европейци. Аудиовизуалната индустрия има принос за приход от 107.3 милиарда евро и 1.2 милиона работни места. Въпреки тези резултати, повечето артисти живеят във финансово нестабилни условия с бюджет, който е повече от скромнен. За пример, през 2012г. средната годишна заплата на европейския сценарист, след изваждане на данъците, се равнява на 22 000 евро. Творци, които не могат да си осигурят стабилни приходи, не могат да инвестират времето и енергията, необходими за творчество. Накратко ще бъдат изложени основните мерки, с които предлагаме да бъдат изменени условията на труд на творците в Европа.

Европейската комисия е споделила намеренията си да улесни онлайн разпространението на аудиовизуални продукти в Европа, като „подходящо възнаграждение за носителите на авторските права трябва да се гарантира”. В Стратегията за единен дигитален пазар в Европа се посочва, че „мерки, които да предпазят и осигурят справедливо възнаграждение за създателите трябва да бъдат предвидени, за да се стимулира съдържанието на бъдещите поколения”. На 09.07.2015г. Европейската комисия излиза със становище, че е задължително да се затвърди позицията на авторите и творците и да се подобрят възнагражденията им по повод разпространение на творбите им в онлайн пространството.

Възнаграждението на авторите, далеч от справедливо

Авторите имат два вида доходи – първо: от първоначалното плащане от продуцент за работата, която са извършили, включително уреждането на авторските права на творбата; и второ: от постоянния доход, който получават от използването на творбата им в различни пазари през годините (понякога начисленията идват от продуцента, но често от организациите за колективно управление на авторски права). Сценаристи и режисьори получават 80% от доходите си от първоначалния договор и 20% или по-малко от възнаграждения за използването на тяхна творба.

ВЪЗНАГРАЖДЕНИЕТО НА ТВОРЦИТЕ: ОСНОВНИЯТ ПРОБЛЕМ НА АВТОРСКОТО ПРАВО

Мерки за подобряване условията на европейските сценаристи

Както двата вида доходи на сценариста, така и решението на проблема се състои от два елемента

- 1 Създаване на гаранция, че авторите участват в успеха на тяхна творба, разпространена онлайн.
- 2 Промяна в договорните условия.

1 Неотменимо право на възнаграждение за онлайн използване на дадена творба

Увеличаващата се възможност авторите да участват в икономическия живот на творбите си е важен елемент, не само поради съображения от справедливост, но също така и от практическа гледна точка, тъй като този начин на заплащане помага на авторите да осигурят финансовото си състояние.

Асоциацията на авторите на аудиовизуални творби (SAA) има предложение, което е подкрепено от FSE и FERA, за въвеждането на неотменимо право на справедливо възнаграждение за онлайн разпространението на аудиовизуален продукт, което да бъде управлявано от организациите за колективно управление на авторски права. Това вече съществува в няколко държави-членки, но ще бъде въведено като принцип на европейското авторско право. В допълнение към съществуващото право на отчисления за разпространение по кабел, възнагражденията за разпространение и използване на дадено произведение онлайн, ще подпомогнат финансовото стабилизиране на творците.

Предложения на Асоциацията на авторите на аудио-визуални творби (SAA)

- Когато даден творец е отстъпил авторските си права си на продуцент, той си запазва правото да получи справедливо възнаграждение за прехвърлените права.
- Това право е неотменимо.
- Администрирането на възнагражденията от справедливо заплащане на отчисления за използването на дадена творба, ще се извършва от организации за колективно управление на авторски права.
- Организациите за колективно управление на авторски права, ще гарантират достъп до произведенията на творците спрямо личните желания на публиката относно това откъде и как да достигнат до произведението.

2 Подобряване на договорната защита на авторите

Анализ на договорното право на творците в заключава, че „съществуващата договорна защита на авторите, както е предвидена в авторското право, дори в гражданското право не гарантира и защитава в достатъчна степен справедливото възнаграждение за авторите”.

Основните проблеми, свързани с договорите, могат да бъдат разделени в следните групи:

- a) Възможността за справедливо договаряне.
- b) Възможността авторът да участва в икономическия живот на творбата, която е създал.
- c) Избягване на клаузи, даващи възможност на продуцента да откупи всички авторски права.
- d) Гаранция, че договорите се спазват.

Възможността за справедливо договаряне

Несправедливото отношение при преговори между продуцента и сценариста или режисьора е обичайно подчертавано от анализаторите на договорите.

Положението се влошава, когато правоприлагането в няколко държави-членки (Ирландия, Холандия, Испания) приема, че създаването на минимални общи договорни клаузи чрез колективни преговори, нарушава конкурентното право. От друга страна, авторското право на Германия изисква водене на преговори между представителни организации на автори и продуценти в определянето на справедливите размери на възнагражденията.

Основният проблем е принципът за свобода на договаряне, който поставя продуцента в изгодна позиция при водене на преговори.

Европейската комисия призовава за предприемане на мерки за подобряване на позицията на авторите при сключване на договорите.

Конкретни предложения и мерки:

- Колективното договаряне и организациите за колективно управление на авторските права са в основата на подобряване позицията на сценаристите в етапа на преговори.
- Колективните договори трябва да поставят минималните стандарти, на които да са базирани договорите.

Справедливо възнаграждение е пропорционално на приходите от творбата възнаграждение

Дискусията за подобряване условията на сценаристите се съдържа в концепцията за справедливото възнаграждение. В основата на тази идея лежи принципът, че сценаристът и режисьорът имат неотменимо право да участват в печалбата на продукт, на който са автори.

В Дания и Германия е въведен принципа *best-seller clause* в договорите, който принцип се изразява в правото сценаристът да получи допълнително възнаграждение в случай че се окаже, че приходите от даден аудиовизуален продукт многократно надвишават първоначално уговорената сума с продуцента.

Конкретни мерки и предложения:

- Сценаристите и режисьорите следва да получат справедливо и пропорционално на приходите от всяко използване и разпространение на тяхно произведение възнаграждение.
- Размерът на това възнаграждение ще бъде определен от организации, които колективно представляват творци и продуценти.
- Сценаристи и режисьори трябва да получават възнаграждение за всяко различно и ново използване на творбата им.
- Договор, който не осигурява справедливо и пропорционално възнаграждение за сценариста и режисьора, е нищожен.

Балансирано прехвърляне на правата от сценариста на продуцента

Друг основен проблем са така наречените „договори за изкупуване на права“. Това е случаят, в който продуцентът изкупува всички права до края на периода на авторското право за фиксирана и често минимална сума.

Европейският парламент поддържа тезата, че е от изключителна важност да се гарантира, че възнаграждението, което авторите получават за използване на техните произведения е справедливо и пропорционално за всяка форма на използване, особено онлайн разпространение и призовава страните-членки да забранят клаузите за „изкупуване на права“, които противоречат на тези принципи.

Комисия по проучване на възнагражденията на творците и изпълнителите препоръчва:

1. Политика 1: В договорите да се посочат и опишат отделно индивидуалните права и форми на използване.
2. Политика 2: Да се ограничи прехвърлянето на бъдещи авторски права. Комисия по проучването също така споделя, че липсата на единни и ориентировъчни размери на възнагражденията в различните страни-членки, не позволява на артистите и авторите ефективно да упражнят правото си на свободно придвижване през различни държави и има обратен ефект върху развитието на вътрешния пазар.

Осигуряване изпълнението на договорите

- Често обсъждана тема е гарантиране изпълнението на договорите. Авторите не са мотивирани да предприемат мерки за защита поради финансова зависимост да потърсят правата си при нарушение или неизпълнение на договорните клаузи.
- Предложения и мерки за гарантиране изпълнението на договорите:
- Сценаристи и режисьори трябва да имат право на неустойки при неизпълнение на договора.
- В договорите трябва да бъдат предвидени клаузи, които не позволяват несправедливо прекратяване на договора или намаляване на възнаграждение за отстъпено авторско право.
- Трябва да бъде предвидена прозрачност при отчитане на отчисленията и санкции за продуцент, който укрива информация.

Предложения и мерки за прехвърляне на авторски права:

- Всички права, които се прехвърлят на продуцента трябва да бъдат отделно описани и да бъде предвидено възнаграждение за всяко отделно право. Само конкретно и отделно описаните права се прехвърлят, други не.
- Бъдещи форми на използване на дадено произведение, които не са могли да бъдат предвидени при сключване на договора, не се прехвърлят автоматично, а трябва да бъдат уредени при възникването им.
- Прехвърлянето на правата следва да настъпи след извършено плащане от страна на продуцента.
- Сценаристите трябва да имат право да се ползват от организации за колективно уреждане на авторските права.
- В случай че приходите от дадено произведение съществено надвишават тези, които са били уговорени и предполагаеми при подписване на договора, сценаристът и режисьорът следва да имат правото на допълнително възнаграждение.
- Прехвърлянето на права по договор трябва да е за изрично определено време.
- В случай че даден продуцент не успее да развие даден проект за период не по-дълъг от три години, авторските права върху произведението ще се върнат автоматично на първоначалните автори.
- Когато даден продуцент не успее да развие и разпространи даден продукт, или не успее по каквато и да е причина да го развие, правата се връщат на авторите.